

Afgørelser – Reg. nr.: 00547.00

Fredningen vedrører: Salten Profilet

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 25-09-1937

Fredningsnævnet 24-04-1937

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET>

U d s k r i f t

af

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

Aar 1937 den 25. September afsagde Overfredningsnævnet paa Grundlag af mundtlig og skriftlig Votering følgende

K e n d e l s e

i Sagen 280/37 om Fredning af "Salten Profilet" med nærmere Omgivelser, beliggende paa Ejendommen Matr.Nr. 3 Engetved By, Them Sogn i Skanderborg Amt.

Den af Fredningsnævnet for Skanderborg Amtsrædsreds den 24. April 1937 afsagte Kendelse er forelagt Overfredningsnævnet i Medfør af Naturfredningslovens § 19.

Da Overfredningsnævnet, som den 24. August 1937 har be-
sigtiget det fredede Omraade, i det væsentlige kan tiltræde det i
Kendelsen anførte, vil denne være at stadfæste, dog at man ikke fin-
der Hjemmel til at paalægge Statskassen at udrede de to Trediedele
af den Ejeren af Arealet tilkendte Erstatning.

T h i b e s t e m m e s :

Den af Fredningsnævnet for Skanderborg Amtsrædsreds
den 24. April 1937 afsagte Kendelse stadfæstes med den fornævnte
Ændring.

P.O.V.

Frederik V Petersen

(sign.)

FREDNINGSNÆVNET>

U D S K R I F T

af

Forhandlingsprotokollen for Fredningsnævnet for Skanderborg
Amtsraadskreds.

K E N D E L S E

afsagt den 24. April 1937.

Fra Hovedbestyrelsen for "Danmarks Naturfredningsforening" og "Naturfredningskomiteen for Silkeborg og Omegn" har Fredningsnævnet modtaget en den 27/12 1935 dateret Skrivelse saalydendé:

"Paa den Boelsmand Hans Hansen, Engetved pr. Them, tilhørende Landbrugsejendom Matr.Nr.3 af Engetved By, Them Sogn, Skanderborg Amtsråadskreds, findes i en mod Syd vendende Bakkeskraaning en i geologisk Henseende ejendommelig Formation kaldet "Saltens Profilet". Som de vedlagte Billeder viser, fremtræder den som en ubevokset Skrænt, hvor Jordlagene træder tydeligt frem, og om de særlige geologiske Forhold, der præger "Saltens Profilet", skal man henvise til den vedlagte Erklæring fra Danmarks Naturfredningsforenings naturvidenskabelige Udvalg. Det fremgaar af denne Erklæring, at "Saltens Profilet" maa tillægges en saadan Betydning i naturvidenskabelig Henseende, at Betingelserne for at bevare Omraadet ved Fredning i Henhold til Naturfredningslovens § 1, 1.Stk., sidste Led, utvivlsomt maa siges at være tilstede.

Betydningen af Fredningen vil i væsentlig Grad afhænge af, at Fredningen foruden selve Profilet med foranliggende Afstrømningskegle kommer til at omfatte ogsaa dettes nærmere Omgivelser. Omraadets Særpræg fremhæves i betydelig Grad af de omgivende lyngklædte Bakker, og efter disses smukke og ejendommelige Karakter vil Fredningen formentlig ogsaa være hjemlet af landskabelig-æstetiske Grunde i Henhold til Lovens § 1, 1.Stk. 1.Led.

Under Hensyn til det saaledes anførte tillader Danmarks Naturfredningsforening sig herved at anmode det ærede Fredningsnævn om at optage Spørgsmaalet om Fredning af de paagældende Områder til Behandling.

Med Hensyn til hvilke Områder, Fredningen bør omfatte, skal man henvise tildet vedlagte, af Ejeren udlaante Matrikulskort.

Profilen er beliggende ved det inde i Kortet med Signatur angivne Omraade. Fredningen bør omfatte dette Omraade og dernæst Omraaderne Øst, Nord og Vest for, mod Øst til Ejendommens Grænse, mod Nord til et derværende Løbte af Naaletræer og mod Vest til en Linie Nord-Syd, der - ligesom Grænserne i det hele - nærmere maa fastlægges under en Besigtigelse af Forholdene paa Stedet, og der kan i denne Forbindelse ogsaa blive Tale om en mulig Fredning af Afløbet fra Kilderne.

Fredningsservitutten bør formentlig indeholde Bestemmelse om, at Omraaderne i det hele skal bevares i deres nuværende Tilstand og navnlig ikke maa afgraves eller paa anden Maade forstyrres saadan ved Borttagelse af Materialer af nogen Art. Gravning med videnskabelig Formaal samt Indsamling af Planter og Dyr maa kun finde Sted efter Tilladelse fra ministeriel Side. Hele Omraadet skal henligge uopdyrket og ubebygget, og Plantning af Træer eller Buske maa ikke finde Sted. Lyngen maa ikke afdrives eller afbrændes, men Ejeren har Ret til Lyngslaaning til Ejendommens Brug. Der maa ikke paa Arealerne anbringes Lysmaster, Telefonpæle eller lignende og ej heller foretages Afvanding, Grøftning eller indrettes Vandindvindingsanlæg, Affald maa ikke henlægges og Veje eller Stier maa ikke anlægges. Endelig Bestemmelse om, at Paataaleret i Hensyn til Servitutten tillægges Fredningsnævnet, Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks geologiske Undersøgelse.

Ejeren, Hans Hansen, er gjort bekendt med, at Spørgsmaalet om Fredning af Omraaderne forelægges Fredningsnævnet. Han har intet principielt at indvende mod Fredningen, men har udtalt, at han mener, der maa tilkomme ham Erstatning. Nogen egentlig Udnyttelse af Omraaderne finder ikke Sted. Ejendommen har en Størrelse af ca 65 Td. Land. Det Omraade, Fredningen skulde omfatte, vil antagelig udgøre omkring 8 Tdr.Land. Nogen Indskrænkning i Ejendommens Drift skønnes Fredningen ikke at vilde medføre. Ejeren oplyser, at Ejendommen er behæftet med Panteret paa 4000 Kr. til Husmandskreditforeningen i Aalborg og 7000 Kr. til Ejersens Broder, Skræder Karl Hansen i Sønder Vissing.

Ejeren ønsker Matrikulskortet tilbageleveret efter Afbenyttelsen".

Den i Skrivelsen nævnte Udtalelse fra Danmarks Naturfredningsforenings naturvidenskabelige Udvalg, dateret December 1935 er saalydende:

"Danmarks Naturfredningsforenings naturvidenskabelige Udvalg kan give sin bedste Anbefaling til den af Naturfredningskomiteen for Silkeborg og Omegn rejste Sag om Fredning af den paa Bøelsmand Hans Hansens Ejendom i Engetved pr. Them, Them Sogn beliggende Skrænt, der i alle naturvidenskabelige Kredse her i Landet er kendt under Navn af "Saltens Profilet", samt Skræntens nærmeste Omgivelser.

Paa Grund af, at der træder Kilder frem langs Foden af denne Skrænt, foregaar der en stadig langsom Nedskriden af dens Jordmasser, hvorved den holdes fri for Vegetation. Som Følge af denne Proces er i Tidernes Løb opstaaet hele det Indhug i Bakken, der ses paa Matrikulkortet og hvis Baggrund dannes af "Saltens Profilet". Alene dette Forhold er ganske enestaaende her i Landet og de i Skrænten blottede Jordlag, der er meget iøjnefaldende paa Grund af deres Farveforskelligheder og derfor af en betydelig landskabelig Virkning, har desuden stor geologisk Interesse. De mørke Lag i Skrænten bestaar nemlig dels af Brunkul, dannet i en Ferskvandssump, dels af Glimmerler, aflejret i Havet, alle stammende fra Tertiærtidens senere Del, medens de øvrige Lag i Skrænten er dannet af Indlandsiseer saaledes at man her ligesom i et Blik faar anskueliggjort et betydeligt Afsnit af Jyllands-Geologiens Historie. Dette Profil er da ogsaa stærkt søgt af geologiske Ekskursioner ikke mindst fra de højere Skoler og Seminarier i Jylland.

Da det, som nævnt, er Kilderne, der holder Skrænten blottet for Vegetation, bør der ved en eventuel Fredning af Lokaliteten medtages saa meget af Arealet Syd for Skrænten, at Kildernes Virksomhed vedvarende kan foregaa saa vidt muligt som hidtil".

Naturfredningsraadet, der af Fredningsnævnet er aføsket Erklæring i Sagen, har under 21. Februar 1936 tilskrevet Nævnet saaledes

"I Besvarelse af Fredningsnævnets Skrivelse af 13. Januar 1936, vedrørende Forslag om Fredning af Saltens Profilet i Them Sogn, skal Raadet udtale, at man fuldt ud kan tiltræde de Bemærkninger, der i Skrivelse af 27. December 1935 er fremsat saavel af Danmarks Naturfredningsforening som af samme Forenings naturvidenskabelige Udvalg.

Profilen er af en saa enestaaende Karakter, og saa klassisk i geologisk videnskabelig Henseende, at dets Fredning maa være en Selvfølgelighed. Det er udførligt beskrevet af N.Hartz (Danmarks geologiske Undersøgelser II. Række No.20) og Fotografier af Profilet gaar igen i de fleste Lærebøger i Danmarks Geologi.

Fredningen skulde efter Raadets Mening ogsaa let kunde gennemføres, da Brunkullene i Profilet paa Grund af den store Mængde Overjord maa siges at være meget ringe af Værdi og umulige at udnytte. Raadet maa imidlertid stærkt fremhæve, at ogsaa Profilets Omgivelser fredes. Det gælder saavel Lyngbakkerne ovenfor Profilet, Afstrømningskeglen og Kilderne nedenfor det. Omgivelserne udgør sammen med selve Profilet saavel i landskabelig som i naturvidenskabelig Henseende et Hele, der bør fredes under eet.

Idet Raadet saa stærkt som muligt anbefaler Fredningens Gennemførelse, skal vi sluttelig anmode om, at der maa tilgaa os Meddelelse om, hvornaar Besigtigelse i Terrænet finder Sted, idet Raadet vil sætte Pris paa at være repræsenteret ved denne".

Efter Modtagelsen af disse Skrivelser afholdt Fredningsnavnet den 2.Maj 1936 et Møde ved "Saltens Profil", til hvilket samtlige interesserede var indvarslede.

Efter foretagen Besigtigelse udtalte Nævnet eenstemmigt, at det maatte anses for formaalstjenligt at frede "Saltens Profil" med nærmeste Omgivelser som af Naturfredningsnaadet indstillet.

Efter at det paagældende Areal med Assistance af Landinspektør Axel Kristiansen, Silkeborg, er bleven afsat i Marken, og efter at der til Nævnet er afgivet Kort over Arealet, er Nævnets samtlige Medlemmer enige om, at Arealet, da dets Bevarelse paa Grund af dets Skønhed og Ejendommelighed og paa Grund af dets naturvidenskabelige, geologiske Betydning maa anses for at have væsentlig Interesse for Almenheden, bør fredes ved en Fredningsservitut af omtrent følgende Indhold:

"Det fredede Areal skal bevares i dets nuværende Tilstand og maa navnlig ikke afgraves eller paa anden Maade forstyrres, f.Eks. ved Borttagelse af Materialer af nogen Art. Gravning med naturvidenskabelig Formaal samt Indsamling af Planter og Dyr maa kun finde Sted med Undervisningsministeriets Tilladelse. Arealet maa

ingen inde bebygges, opdyrkes, beplantes, drænes, afvandes, grøftes eller indhegnes, ligesom der ikke maa anlægges Vandindvindingsanlæg paa Arealet.

Lyngbevoksningen maa ikke afdrives eller afbrændes, men Ejeren har Ret til Lyngslaaning til Ejendommens Brug.

Der maa ikke anbringes Lysmaster, Telefonpæle o.l. anlægges Veje eller Stier eller henlægges Affald paa Arealet. Færdsel paa den ubevoksede Skrænt (selve Skredet) kan kun finde Sted efter forud indhentet Tilladelse fra Undervisningsministeriet. Iøvrigt skal der være Ret til fri og uhindret gaaende Færdsel for alle paa det fredede Areal.

Ifølge det af Landinspektør Axel Kristiansen, Silkeborg, udarbejdede Kort andrager Størrelsen af det Areal, der paa tænkes fredet, 43630 m². Arealet er beliggende paa og udgør en Del af Matr.Nr.3 Engetved By, Them Sogn, Vrads Herred.

Statens Tilsynsførende med de private Skove i Aarhus Amt, Skovrider Schoubye, Silkeborg, har i Skrivelse af 15. September 1936 udtalt, at Værdien af det paagældende Areal med Hensyn til Beplantning næppe kan sættes højere end til 35 Kr. pr. Td.Land.

Paa Matr.Nr.3 Engetved, Them Sogn, er tinglyst følgende Pantebehæftelser:

1. Panteobligation til Husmandskreditforeningen i Aalborg, stor 4000 Kr. med 1. Prioritet, lyst 16/6 1908.
2. Pantebrev til Skrædder Karl Hansen, Sdr. Vissing, stor 7000 Kr. med Noprykkende Prioritet efter Nr.1, lyst 3/2 1930.
3. Bevilling angaaende Bidrag til Them Sogns Mergelselskab med Fortrinsret som for kommunale Skatter for et Tidsrum af 15 Aar fra 21/9 1934, lyst 29/9 1934.

Af de nævnte Panthavere har Husmandskreditforeningen i Aalborg og Them Sogns Mergelselskab erklæret, at de intet har mod den paa tænkte Fredning at indvende, og at de ikke nedlægger Paastand paa, at nogen Del af det eventuelle Erstatningsbeløb udbetales til dem, medens Skræddermester Karl Hansen, Sdr. Vissing, paa det af Nævnet den 2. Maj 1936 afholdte Møde udtalte, at han, saafremt Fredning fandt Sted, vilde opgive sit Pantebrev, men ikke vilde forlange udbetalt til sig nogen Del af det Erstatningsbeløb, der eventuelt maatte blive tilkendt Ejeren.

Skræddermester Karl Hansen er afgaaet ved Døden. Hans i uskiftet Bo hensiddende Enke, Enkefru Mette Marie Hansen, har henholdt sig til denne Udtalelse.

Under Hensyn til disse Erklæringer fra Panthaverne vil den fulde Erstatning være at udbetale til Ejeren, Boelsmand Hans Hansen, Engetved.

Ejeren af Matr. Nr. 3, Engetved, Boelsmand Hans Hansen, har erklæret, at han principielt maa protestere mod Fredningen, og at han ikke ønsker at udtale sig om Størrelsen af den Erstatning, der eventuelt maatte blive tilkendt ham, saafremt Fredning finder Sted.

Overensstemmende med de af Naturfredningsraadet, Danmarks Naturfredningsforening og Naturfredningskomiteens Lokalkomite for Silkeborg og Omegn fremsatte Udtalelser, vil Grænserne for det fredede Areal være at fastsætte som angivet med grønt optrukne Linier paa det af Landinspektør Kristiansens udarbejdede Kort, fremlagt i Dag under Nr. 9, af hvilket en Kalkvedhæftes den Utskrift af Kendelsen, der vil blive tinglyst.

Da Navnet maa anse det for ønskeligt, at der er uhindret Udsigt mod Profilet fra Sydvest, paalægges det i Medfør af Fredningslovens § 10 Ejeren inden en af Nævnet nærmere fastsat Frist at fjerne Beplantningen indenfor en nord-sydlig Linie gennem Profilets vestligste Punkt. Den Frist, inden hvilken Beplantningen paa den vestlige Del af det fredede Areal skal fjernes, bør efter Nævnets Opfattelse sættes til 8 Aar, for at Ejeren i Mellemtiden kan opelske andet passende Læbælte til Erstatning for den fjernede Beplantning, der udgør et naturligt Læbælte for Ejendommen mod Øst og Sydøst.

Af Hensyn til Offentlighedens Adgang til det fredede Areal er Ejeren af Matr. Nr. 3 Engetved pligtig at taale, at alle, som ønsker at bese Profilet og dets Omgivelser, færdes til Fods ad den fra den offentlige Vej forbi Ejendommen over hans Ejendom gaaende Vej, der fører hen til det fredede Areal sydvestlige Hjørne eller pligtig til at anvise Besøgende en anden lige saa bekvem Adgang til det fredede Areal.

Den Ejeren tilkommende Erstatning, herunder for Fjernelsen af Beplantningen i den vestlige Del af Profilet, findes under Hensyn til, at der ikke kan bortses fra, at Fredningen kan umuliggøre et

eventuelt Enganlæg ved Profilets Fod mod Syd og i det hele maa anses at formindske Ejendommens Handelsværdi, hvorved bemærkes, at en væsentlig Del af Ejendommens Læbælte mod Øst og Sydøst bortfalder ved Fredningen, ligesom Ejeren iflg. Kendelsens Indhold skal give uhindret Adgang for alle fra den offentlige Vej ad den Vej, der fra denne fører til Profilet, at kunne bestemmes til 1200 Kr.

Under Hensyn til Erstatningens Størrelse og til, at Fredningen efter Fredningsnævnets Formening har Betydning for hele Landet, medens den ikke kan antages at have særlig Interesse for Skanderborg Amtskommune, vil den samlede Erstatning være at fordele med $\frac{2}{3}$ til Statskassen og $\frac{1}{3}$ til Skanderborg Amtsrepartitionsfond.

Den Statskassen paahvilende Andel af Erstatningen andrager herefter Kr. 800, medens den Skanderborg Amtsrepartitionsfond paahvilende Andel andrager Kr. 400.

De nævnte Erstatningsbeløb vil være at forrente med 4% p.a. fra Kendelsens Dato. Af Erstatningsbeløbene kan 200 Kr. af Statskassens Andel og 100 Kr. af Amtskommunens Andel først udbetales, naar Ejeren overfor Fredningsnævnet dokumenterer, at han har fjernet Beplantning paa den vestlige Del af Profilet.

Nærværende Kendelse vil være at tinglyse som Hæftelse paa Matr. Nr. 3, Engetved By, Them Sogn, skyldsæt for Hartkorn 0 Td. 3 Sk. 1 Fd. 0 Alb.

Angaaende de paa Ejendommen tinglyste Hæftelser henvises til dens Blad i Tingbogen.

Paataleretten med Hensyn til den Ejendommen ved Kendelsen paa lagte Servitut tillægges Fredningsnævnet for Skanderborg Amtsrads-kreds, Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks geologiske Undersøgelse, eventuelt de Myndigheder og Institutioner, som maatte træde i de nævnte Institutioners Sted.

Da denne Kendelse vil medføre en Udgift for det offentlige til Erstatnings-Udredelse af over 200 Kr., vil Kendelsen være at forelægge Overfredningsnævnet til Kendelse og eventuelt videre Foranstaltning.

T h i b e s t e m m e s :

Det Areal af Matr. Nr. 3 Engetved By, Them Sogn, der er vist indenfor de med grønt optrukne Linier paa det i Fredningsnævnets Møde Dags Dato under Nr. 9 fremlagte Kort, fredes saaledes:

Det fredede Areal skal bevares i dets nuværende Tilstand, dog

at det paalægges Ejeren inden en Frist af 8 Aar fra Kendelsens Af-
sigelse, at bortfjerne Beplantningen inden for en nord-sydlig Linie
gennem det fredede Areals vestligste Punkt.

Som Følge af den saaledes bestemte Fredning maa Arealet ikke af-
graves eller paa anden Maade forstyrres f.Eks. ved Borttagelse af
Materialer af nogen Art. Gravning med videnskabelig Formaal samt
Indsamling af Planter og Dyr maa kun finde Sted med Undervisnings-
ministeriets Tilladelse. Arealet maa ingensinde bebygges, opdyrkes,
beplantes, drænes, afvandes, grøftes eller indhegnes, ligesom der ikke
maa anlægges Vandindvindingsanlæg paa Arealet.

Lyngbevoksningen maa ikke afdrives eller afbrændes, men Ejeren
har Ret til Lyngslaaning til Ejendommens Brug. Der maa ikke anbringes
Lysmaster, Telefonpæle o.l., anlægges Veje eller Stier eller henlægges
Affald paa Arealet. Færdsel paa den ubevoksede Skrænt (selv Skrænt)
kan kun finde Sted efter forud indhentet Tilladelse fra Undervis-
ningsministeriet. Iøvrigt skal der være Ret til fri og uhindret
gaaende Færdsel for alle paa det fredede Areal.

Ejeren af Matr.Nr. 3 Engetved, er pligtig at taale, at alle, som
ønsker at bese Profilet og dets Omgivelser, færdes til Fods ad den fra
den offentlige Vej forbi Ejendommen over hans Ejendom gaaende Vej, der
fører hen til det fredede Areals sydvestlige Hjørne eller pligtig til
at anvise Besøgende en anden lige saa bekvem Adgang til det fredede
Areal.

Nærværende Kendelse tinglyses som Servitut paa Matr.Nr. 3 Engetved
ved By, Them Sogn.

Som Erstatning for den Ejendommen herved paalagte Servitut ud-
redes til Ejeren, Boelsmand Hans Hansen, Engetved, Kr. 1200.

Af Erstatningen Kr. 1200 udredes Kr. 800 af Statskassen og Kr. 400
af Skanderborg Amtsrepartitionsfond.

Erstatningsbeløbene forrentes med 4% p.a. fra D.D. til Betaling-
sker.

Af Erstatningsbeløbene kan 200 Kr. af Statskassens Andel og
100 Kr. af Amtskommunens Andel først udbetales, naar Ejeren overfor
Fredningsnævnet dokumenterer, at han har fjernet Beplantningen paa
den vestlige Del af det fredede Areal.

M.K. Andersen Rasmus Rasmussen Jens M. Andersen

Tømmerby

Fredningsgrænser:

sammenfaldende med Skel *x x x*

ikke sammenfaldende med Skel *- - -*

Lindgaard

Tolstrup

Paarup

Tolstrup

2^b

1^a

3

1^b

153 m

1:4000
Terrain af

Engetved By
Sogn: Tem

Herred: Vrads

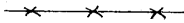
Amt: Skanderborg

Uafærdiget i Juni 1946
Direktoratet for Matrikulsvæsenet

T. Blidensou

Tømmerby

Fredningsgrænser:

sammenfaldende med Skel

ikke sammenfaldende med Skel

Lindgaard

Tolstrup

Paarup

Tolstrup

2^b

1^a

3

159 m

1:4000
Terrain af

Engetved By
Sogn: Tem

Herred: Vrads

Amt: Skanderborg

Udfærdiget i Juni 1946
Direktoratet for Matrikulsvæsenet

T. Pedersen